

Közhasznú
Esmeretek Tára
a Conversations Lexikon
szerént Magyarországra alkalmaztatva.
https://mek.oszk.hu/14700/14714/pdf/kozhasznu03_1.pdf
Harmadik kötet 39 – 40. oldal
Pesten, Könyváros Wigand Ottó Sajtája. 1832.

CARTHUSIANUSOK. E szerzetesrend Sz. Brúnótól. (I. e.) veszi eredetét, ki 1084. hatod magával Grenoble városához 4 órányira fekvő s meredek szirtektől környezett la Chartrense nevű magányba költözvén, itt a Camaldulensisekéhez hasonló intézetet állított. A vadonlakói nem sokára templomot építenek s szorgalom által egy részét a kietlen helynek kertekre valónak hagyák; de e mellett a legnagyobb szűkölködésben s öntagadásban éltek. Guigo, ki ötödik priorok volt (mh. 1137J a szokott szerzetes fogadások mellett, örök hallgatásra s magányosságra kötelezé őket. Imádság, könyvek s kézi munka voltak foglalatosságaik.

A szoros mértékletességen kívül minden szer felett való testi sanyargatások tilalmaztattak, s a keményebb büntetések csak az engedetlenekre nézve találtak helyet. Készt a romai szék egész 1170-ig megerősíteni e szerzetet, melyről kételkedhetett, ha nem fog é magától elenyészni. Időről időre különféle rendszabások hozattak, melyek a húsevést végképen eltilták. A hallgatás félbeszakasztását bizonyos napokra, s órákra szoríták, egyébiránt pedig megengedek, hogy a gyarapodó kincsek a magányos élet szépítésére fordíttassanak, innen al carthusiák nagy részént tágas, sőt némelyek, mint a Grenoble mellett lévő s a legfinomabb mívészi Ízléssel kiékesített nápolyi carthusia, pompás palotákhoz hasonlítanak, hol mindenik szerzetesnek több osztályokból álló barátságos lakása 's ehhez kapcsolt kised kertje volt.

Vendégszeretet s jóltéviség házi erkölcsök valának ezen többnyire mívelt férjfiaknál. Tiszta fehér ruházatjokra, midőn isteni szolgálatra mentek, fekete palástot öltének; kik papságra nem emeltettek, szakált s rövidebb scapularét viseltek. 1110 támadtak e rendbeli apácák is, kik szinte azon életmódra, de nem oly szoros hallgatásra, mint a szerzetesek, voltak kötelezve. Minden apácza klastromot egy Carthusianus s minden carthusiát, egy prior igazgatott.

Az egész rendnek pedig feje (generális) volt a grenoblei nagy carthusiának mindenkori priora, kinek felvigyázása alatt még a 18 század közepe táján 172 klastrom állott, mely közül 75 Franciaországban, a többi egyéb tartományokban virágzott; Hazánkba, mint némelyek vélekednek, maga Sz. Brúno küldött tanítványi közül néhányat, de hol volt első lakhelyek, a honi történetek fel nem jegyezték. 5 (klastromok közül, melyeket bírtak, mind gazdagságára, mind népességére nézve leghíresebb volt a lövöldi Veszprém vármegyében, mely 1360 körül állíttatott s 4 elöljáró alatt 100 szerzetest táplált.

Az előjárók közül egyik kitekintettel bírt, ki is nem különb mint az esztergomi érsek, tisztviselője által esküdt s az ország gyűlésein a főrendek között foglalt helyet. E rend egyedül Siciliában s Spanyolországban nem törültetett el mind ekkorig.